

Mu daamid ja härrad, head sõbrad.

Olen enamiku oma mõtetest seoses täna esitletava aruandega ära kirjutanud teose eessõnasse. Seetõttu alustan tänusõnadega kogumiku koostajatele, eriti peatoimetaja professor Marju Lauristinile; samuti Eesti Koostöö Kogule, kes on juba kolmandat aastat järjest olnud selle aruande tegemise eestvedajaks ja rahastajaks.

Õigemini, kui täpne olla – selle töö on kinni maksnud Eesti maksumaksja. Aga miks peakski see teisiti olema või kuidas saakski see teisiti olla, et just Eesti maksumaksja tunneb huvi selle vastu, kuidas meil läheb.

Selles kogumikus sisalduvad järeldused – muidugi eeldusel, et neist õpitakse ja neid järgitakse – tulevad kasuks just nendele samadele Eesti maksumaksjatele, kogu Eesti rahvale.

Praegu elame ajal, kus otsime ühiselt vastust küsimusele – kuidas edasi? Eesti majanduse kasvukõver on võtnud suuna alla. Tööpuudus suureneb. Ettevõtjatel on väga rasked ajad. Riigieelarve kulutusi tõmmatakse koomale.

Eesti ühiskonna tegelik tugevus pannakse just praegu proovile. Meil tuleb kõige lähemas tulevikus, sisuliselt juba täna leida vastus kõige põletavamale küsimusele: kuidas sisendame kindlustunnet neisse, kes on jäänud majanduskriisi tõttu tööta ja stabiilse sissetulekuta?

Neid, nagu väidab kõige värskem statistika, on ligi 50 000 inimest. Mustemate prognooside järgi võib töötute arv praegusega võrreldes kahekordistuda, ehk Eestist võib saada riik, kus tööpuudus on 15 ja 20 protsendi vahel.

Kordan, see on kõige mustem prognoos, mida saame ehk vältida, kui ühiselt lahendustele mõtleme ja pingutame.

Tööpuudus on lisaks majanduslikule probleemile ennekõike sotsiaalne probleem. Eesti peab tegema kõik endast oleneva, et tööelust kõrvale jäänud saaksid end võimalikult kiiresti taas tunda kaasatuna ja väärtuslike ühiskonna liikmetena.

Globaalne majanduskriis on üksnes 18 aastat tagasi oma iseseisvuse taastanud Eestile esimene. Meie Põhjala naabrid elasid ränga tagasilöögi üle just noil aegadel, mil Eesti röömustas oma vabaduse tagasisaamise üle.

Me peame õppima Soome ja Rootsi toonasest kogemusest. Tulid ju nemad kriisist välja tugevate ja haritumatena. Nemad ei jätnud oma töötuid hätta ja otsima omapäi lahendusi. Nende ühiskonna sotsiaalne võrgustik oli piisavalt tugev, et raskele ajale vastu pidada.

Täna näeme, et just Soome ja Rootsi, kuigi raske on praegu ka neil, on oluliselt paremas seisus, kui paljud teised riigid Euroopas ja maailmas.

Eesti läks ülemaailmsesse kriisiaega mitte väeti ja vaesena, nagu oldi 1991. ja veel 1997. aastal, vaid juba üsna suure tugevusvaruga.

Suurenenud heaolu, kasvanud enesekindlus ja ennekõike tunne, et me ise otsustame, on need tugisambad, millele toetudes peame edasi liikuma.

Lisaks saame just praegu selgeks, kus on Eesti ühiskonna sotsiaalse võrgustiku nõrgad kohad, ja kus augud. Nende lappimisele ja uue, tugevama võrgu loomisele peavad olema edaspidi suunatud meie avaliku võimu, ettevõtjate ja kodanikuühiskonna ühised pingutused.

Tegelikult vajab Eesti just praegu ühiskondlikku lepet. Ei, mitte mingit formaalset dokumenti, millele peaksid pidulikus õhkkonnas kuldse sullepeaga alla kirjutama kümned organisatsioonid,

valitsus, ametiühingud ja ettevõtjad.

Pigem vajame ühist arusaama ühiselu põhiväärtuste osas. Inimarengu aruande eestvedaja, Eesti Koostöö Kogu nõukogu pakkus mõne aja eest välja oma ideed ja kutsus ühiskonda nende üle mõtteid vahetama. Ootan samasugust initsiatiivi ka parlamendi koalitsioonilt ja opositsioonilt, ettevõtjatelt ja ametiühingutelt, et kõigi huvid oleksid võrdselt esindatud ja arvesse võetud.

Arutame ja otsime ühiselt. Vastandumise ja eristumise asemel võiksime nüüd leida ühisosa, mille toel saame raskustest võitu.

Täna esitletav inimarengu aruanne on üks võimalikest teejuhtidest selle ühisosa leidmise suunas. Veelgi enam – leian, et selle aasta aruande ettevalmistamisel on tehtud kvalitatiivne hüpe inimarengu uurimisel.

Head lugemist ja õppimist kõigile.